

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Justis- og beredskapsdepartementet
v. avdelingsdirektør Nina E. D. Mørk
Gullhaug torg 4A
0484 OSLO

Dato: 29.08.2016

Vår ref: 16/2689 - SI379 (16/27014)

Deres ref: 16/2507

Styrking av utlendingsmyndighetenes saksbehandling i konvertittsaker

Vi viser til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 28. juni 2016 om «Styrking av utlendingsmyndighetenes saksbehandling i konvertittsaker» (deres ref.: 16/2507-KGM).

Kirkerådet for Den norske kirke har drøftet henvendelsen sammen med Mellomkirkelig råd og Bispemøtet. Vi er glad for initiativet fra departementet og at det er et ønske om å styrke saksbehandlingen i utlendingssaker hva angår trosspørsmål og indre overbevisning. Det er gledelig at departementet etterspør Den norske kirkes og de frikirkelige trossamfunns formelle og reelle kompetanse på dette feltet. Vi er av den oppfatning at vår kompetanse er noe offentlige myndigheter kan ha stor nytte av. Det gjelder i tilknytning til etterrettelighet og god saksbehandling innen offentlig forvaltning, men særlig for å sikre en god og troverdig behandling av de enkeltmennesker som mener at deres saker berøres av spørsmål om tro og indre overbevisning.

Vi vil i det følgende kommentere tiltakene dere skisserer i brevet, og etterkomme så langt som mulig spørsmål dere har i tilknytning til vår kompetanse på feltet. Vi har også en del spørsmål til den videre fremgang i tiltakene. Og vi ønsker å trekke frem noen tema som er viktige for oss og som vi ser frem til å belyse i samtaler og gjennom samarbeid i tiden fremover.

Kommentarer til omtalte tiltak

Vi er positive til å være med på å utvikle de tiltak som departementet skisserer i sitt brev:

1. *Årlig høynivå-kontaktmøte med Den norske kirke og andre sentrale frikirkelige trossamfunn og organisasjoner.*

Dette er et godt tiltak som i stor grad vil kunne fungere som et kontaktpunkt for siste års saker og erfaringer fra disse hva gjelder trosspørsmål og indre overbevisning. Vi regner med at departementet kommer tilbake til oss med forslag til form og konkret innhold på et slikt årlig møte.

2. *Separate dialogmøter.*

Vi ser gjerne at Den norske kirke møter departementet jevnlig i separate dialogmøter. Også her ser vi frem til å ha en dialog med departementet om konkret form og innhold på slike møter. Her vil vi også minne om den relevante kompetanse som i enkeltsaker også finnes utenfor de kristne trossamfunn, både i de enkelte tros- og livssynssamfunn og i overordnede organer som Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL). Det finnes flere eksempler på saker om konvertering eller indre overbevisning som involverer andre tros- eller livssynsretninger. Det gjelder også konvertering *fra* kristen tro til annen tro eller overbevisning, der enkeltmennesker står i fare for forfølgelse ved en eventuell retur til hjemlandet.

3. *Bidra med fagpersoner som inviteres inn til å holde foredrag og kurs for Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemndas (UNE) saksbehandlere og beslutningstakere.*

Vi ønsker å bidra med fagpersoner som kan holde foredrag og kurs overfor både UDI og UNE. Vi har allerede fått en henvendelse fra UNE som en oppfølging av departementets brev til oss. Vi mener dette tiltaket er viktig og ser frem til å planlegge tiltakene sammen med begge instanser. For oss blir det i første omgang nødvendig å kartlegge litt mer hvor og når slike kurs og foredrag skal finne sted (nasjonalt og/eller regionalt/lokalt), hvilke faglig nivå slike kurs og foredrag skal legges på, hvordan de skal inngå i øvrig kursvirksomhet og spørsmål om honorar/kompensasjon for kurs- og foredragsvirksomhet.

Svar på brevets to konkrete spørsmål

I forlengelse av tiltakspunktene ber dere for det første om at Den norske kirke konkretiserer innholdet i vår religiøse kompetanse (formal og/eller realkompetanse) som vi ønsker å bidra med. Dette med tanke på å kunne vurdere behovet for å opprette «... spesialiserte enheter i Utlendingsdirektoratet og/eller Utlendingsnemnda som særlig skal jobbe med konvertittsaker». Dernest ber dere om at vi utdypet hva slags kompetanse som etter vår mening er nødvendig for «... å avgjøre om en konvertering er reell».

1. **Faglig kompetanse og bidrag til behandling av spørsmål om religiøs overbevisning og tro**

Uten å ta stilling til behovet for og formen på en spesialisert enhet for behandling av konvertittsaker, vil vi på generelt grunnlag uttrykke glede over alle forsøk på å sikre en bredere faglig behandling av spørsmål knyttet til religiøs tro og indre overbevisning:

- Dette dreier seg om faktisk religionskunnskap/kunnskap om kristen tro og teologi.
- Samtidig er inngående kjennskap til, forståelse og respekt for religionsutøvelse og religiøs trospraksis nødvendige forutsetninger for å vurdere en annens tilslutning til en ny religion eller livssynstradisjon.
- Dette innebærer også kunnskap om betydningen og konsekvensene av konvertering i forhold til den religionen en konverterer fra og dermed også det sosiale og kulturelle rammeverket en da må forholde seg til på en ny og ofte utfordrende måte.

Fagmedarbeidere i Den norske kirke

Skifte av religiøs tro eller overbevisning er i mange tilfeller knyttet opp til store og i mange tilfeller vanskelige livsvalg. Fagmedarbeidere i Den norske kirke er generelt sett godt rustet til å vurdere enkeltmenneskers krevende trosprosesser og deres bekjennelse til kristen tro. I særlig grad gjelder det prester i kraft av sin teologiske utdanning og pastorale erfaring og diakoner («kirkens sosialarbeidere») som har teologisk og sosialvitenskapelig utdanning. Fagmedarbeidernes innsats skjer som regel også i nært samvirke med en lokal menighet og det fellesskap menigheten utgjør.

Vi erkjenner at vi nettopp i asylsaker står overfor til dels nye og sammensatte problemstillinger hvor veiledning er nødvendig. Som en bekreftelse på disse prosessene innenfor Den norske kirke kan vi her særlig vise til Bispemøtets veiledning: «Dåp av asylsøkere» utgitt i februar i år og til Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfridoms retningslinjer (som Den norske kirke har vært med på å utarbeide): «Missionary Activities and Human Rights: Recommended Ground Rules for Missionary Activities» (2009) (Se lenker til dokumentene nederst i brevet).

Spesialkompetanse i Den norske kirke

Innenfor Den norske kirkes egen virksomhet og de teologiske institusjonene i landet, kan vi vise til fagpersoner med spesiell kompetanse på de aktuelle teologiske og religionsfaglige feltene. Aktuelle fagfolk og fagmiljøer er f.eks. tilknyttet Mellomkirkelig råd, nasjonalt og regionalt gjennom de kirkelige dialogsentrene, gjennom utdanningsinstitusjoner innen teologi, diakoni og sjelesorg og på sentre som spesialiserer seg innenfor de ulike fagfeltene. Av spesiell viktighet kan her nevnes fagfolk og miljøer som arbeider med dialog og religionssamtaler og fagfolk i kirken innenfor terapeutisk virksomhet i grenselandet mellom tro og psykososiale forhold (sjelesorg).

Internasjonalt nettverk og kontakter i aktuelle land og regioner

I tillegg kommer erfaring fra og kunnskap om situasjonen for kristne i land hvor religionsfriheten i praksis ikke anerkjennes slik vi forstår denne ut fra de kriterier som er utviklet i menneskerettighetssammenheng. Her er Den norske kirkes internasjonale samvirke og samarbeid med kirker i de aktuelle geografiske områder av betydning. Eksempelvis kan nevnes kirkens store nettverk gjennom Kirkenes verdensråd (KV), Det lutherske verdensforbund (LVF), Konferansen av europeiske kirker (KEK), tette bånd til våre nordiske søsterkirker, osv. Vi vil i denne sammenheng særlig nevne den nære kontakten til kirker og nettverk i flere land og områder hvor situasjonen for konvertitter er svært utsatt. Dette gjelder for eksempel Middle East Council of Churches (MECC), som gir oss oppdatert og detaljert informasjon om situasjonen for konvertitter i Midtøsten.

Uansett om en velger å opprette spesialiserte enheter eller finner andre løsninger, vil vi peke på betydning av å knytte til seg personer med kompetanse på de nevnte feltene og at dette skjer i åpenhet og på tydelige faglige premisser. Her stiller vi gjerne med forslag til navn og miljøer som kan bistå departementet, UDI og UNE med nødvendig kompetanse om trosspørsmål og indre overbevisning.

2. Kriterier for å avgjøre om konvertering er reell

Spørsmålet om nødvendig kompetanse for «... å avgjøre om en konvertering er reell» er komplisert. Å definere tro eller avgjøre om en persons tro er reell fordrer kjennskap til troens vesen.

Trosuttrykk

De ulike uttrykk for tro og trospraksis er svært kompleks og beveger seg på mange plan. Religionssosiologien har gjennom årene prøvd å definere religion ut i fra ulike aspekter ved religiøst liv og praksis: riter, tilbedelse, dogmer, myter og fortellinger, etiske retningslinjer, erfaringer, institusjoner og sosiale forhold, arkitektur og kunst. I saker som vedrører konvertering er en slik formell kunnskap om religiøst liv viktig, men like viktig er også den bredere realkompetanse som kirkelig ansatte har gjennom egen tro og trospraksis. Tro er med på å forme identitet, og den gjenklang en trosberetning har overfor andre troende skal ikke undervurderes som del av kirkens realkompetanse.

Tro og trospraksis

Tro er etter sitt vesen personlig. Tro er stadig i utvikling. Kristen tro knyttes til den åpenbarte Jesus Kristus og en overbevisning om betydningen av hans liv og virke. Bekjennelsen av kristen tro utfolder seg i ulike fellesskap og i relasjoner mellom mennesker. Kristen tro lever daglig i møte med verden og i *samtale* med verden.

Troen kan være sterk og tydelig og samtidig med minimal kunnskap og/eller evne til å uttrykke dens innhold. Samtidig som stor kunnskap og evne til overbevisende formuleringer ikke nødvendigvis borger for levende tro. Nettopp her spiller relasjonen mellom den som søker tilknytning til kirken og kristendommen på den ene siden, og presten, diakonen, den kirkelige medarbeideren og det lokale kirkelige fellesskapet i menigheten på den andre siden, en viktig rolle. For veien til dåp som uttrykk for tilslutning til den kristne tro går som regel over lengre tid og i en stadig gjensidig refleksjonsprosess mellom livet i menigheten og den trossøkendes tilknytning til og deltakelse i dette. Det er også en prosess hvor prest, diakon, andre kirkelige medarbeidere og menigheten utfordres på en etisk refleksjon om hva dåpen innebærer for den dømte og for fellesskapet.

Vi er derfor av den oppfatning at mulighetene for å avdekke om konverteringen er reell vanskelig kan bli bedre enn nettopp i en lokalmenighet hvor veien fram mot dåp dels dreier seg om kunnskapsformidling, med den lokale presten som hovedansvarlig, og dels om deltakelse i offentlig gudstjenesteliv og annen virksomhet i menigheten.

Dette betyr selvsagt ikke at det ikke kan begås feil der andre motiver enn de religiøse ikke avdekkes som den avgjørende begrunnelse for å ville bli en kristen. Men uavhengig av denne erkjennelse mener vi at selve trosprøvingen tilhører det religiøse rommet. I vår sammenheng betyr det den aktuelle, lokale kirke.

Avslutning

Det er viktig å understreke i denne sammenheng at kirkens fokus er troens domene og at kirken ikke går inne i bedømmelse av andre forhold ved konvertittens historie og aktuelle situasjon som tilsier at vedkommende bør få opphold i Norge eller ikke. Vi vil også peke på at UNE-saker vi møter gjelder utelukkende de som konverterer i Norge. Vi mener det er viktig å ha en løpende dialog også om andre saker der konvertering har funnet sted utenfor landets grenser. På samme måte mener vi det er viktig å tematisere risikoen for den enkelte flyktning eller asylsøker knyttet til retur. Det

er viktig å benytte seg av informasjon fra flere hold, og de kirkelige nettverk har i mange tilfeller vist seg, som vi har nevnt ovenfor, å være etterrettelige og saklige, også hva gjelder risiko i de ulike land ved retur av konvertitter.

Vi er glad for at vår kompetanse etterspørres. Vi ønsker å ha et snarlig møte for å utdype og klargjøre hvordan vi på best mulig måte kan bidra i saker som angår tros- og overbevisningsspørsmål og mer konkret i saker som gjelder konvertering.

Vi ser frem til godt samarbeid med departementet og de ulike instanser som er nevnt ovenfor.

Vennlig hilsen fra

Jens Petter Johnsen
Direktør, Kirkerådet

Berit Hagen Agøy
Generalsekretær, Mellomkirkelig råd

Lenker:

- Bispemøtets veiledning «Dåp av asylsøkere» (2016):
<https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2016/dokumenter/protokoller/dap-av-asylsokere-dobbeltsider-web.pdf>
- Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfridom: «Missionary Activities and Human Rights: Recommended Ground Rules for Missionary Activities» (2009):
http://www.jus.uio.no/smr/english/about/programmes/oslocoalition/docs/groundrules_english.pdf

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi til:
Christofer Solbakken
Generalsekretær, Bispemøtet

Mottakere:

Justis- og beredskapsdepartementet Gullhaug torg 4A 0484

OSLO